

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Vincentii Chartarii imagines deorum ... qui ab antiquis conlebantur

Cartari, Vincenzo

Moguntiae, 1687

De Junone

[urn:nbn:de:bsz:31-341151](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-341151)

DE JUNONE.

*Juno Jovis
Sorer.*

Uxor Jovis.

*Supercilia
sub Junonis
tutela.*

Dea Syria.

QUI senserunt, antiquos sub variorum Deorum nomine elementa co-
luisse, pro aere Junonem intelligendam tradiderunt; quam ideo Jo-
vis sororem fabulati sunt, quod Iupiter pro Igne poneretur: atque sicuti
illum caeli regem, ita hanc Reginam vocaverunt. Ignis enim atque aer in
sublimioribus locis degunt, majoremque vim in res has caducas possident,
quam caetera duo elementa. Interdumque eandem pro terra acceperunt;
quare & Jovis uxorem finxerunt; virtus enim quaedam seminalis ex superio-
ribus corporibus in terram influit, quae vim illi elargitur, ea omnia profe-
rendi, quae affatim ipsa producit; non secus atque vir genitale mulieris ar-
vum suo semine conspergens, id ad prolem concipiendam, suoque tempore
edendam compellit. Itaque Virgilius hoc innuens, Jovem dixit in sinu
uxoris copiosis pluvius descendisse. Nonnulli Junonem idem cum Luna
numen esse voluerunt; ei aliqua Lunae cognomina attribuentes, nam Lu-
cinam vocaverunt, tamquam ea esset, quae à parturientibus implorata ad-
esset, ac foetum in lucem educeret. Hinc factum est, ut antiqui alia cor-
poris humani membra aliis diis adscribentes, sub quorum tutela essent;
Junonem superciliis praeposuerunt; quod iis protegantur oculi, per quos
luce fruimur, quae tribuere putabant Junonem, Lucinam dictam. Sed
tamen & brachia eidem sacra leguntur: quamobrem Homerus, qui uni-
cuique Deo pulcherrimum aliquod membrum tribuit, à quo eum cogno-
minet; Junonem *λοικώλερος* appellat, quod est, candida brachia haben-
tem. Itaque ejus simulacrum aliqui ex materia pura atque candida effinxe-
runt, corpus scilicet Lunae adumbrantes. Lucianus testatur, quamvis
Dea dicta Syria, quae Hieropoli colebatur, Juno esset; tamen ejus sta-
tuam non unum aliquod videri numen referre, sed plurima, in ea enim
aliquid Palladis, Veneris, Dianae, Nemesis, Parcarum, atque alio-
rum numinum, manifesto deprehendebatur; ea supra duos leones sede-
bat, altera manu Sceptrum, altera fufum gestabat, radiis caput insignie-
batur; plurimaeque alia in ea cernebantur, quae aliarum Dearum erant pro-
pria. Hinc Lucianus ostendit, Junonis numen sub diversis nominibus ho-
nore atque cultu fuisse olim affectum. Quare minime mirum videri debet,
si ea Lucina quoque est appellata; quam parturientes, ut sibi adesset invo-
cabant, quemadmodum Terentius in Andria facit Glycerium, dum par-
tus dolores experiretur, ita dicentem.

Juno Lucina fer opem, serva me, obsecro.

Hæc ab antiquis fingebatur, sicut in Faustinae numismatibus exstat, ibi
enim matronæ stolatæ imago stans cernitur, quæ dextra pateram, sinistra
hællam tenet, his literis adscriptis, JUNONI LUCINAE. Fere omnibus
Deorum

Deorum imaginibus antiqui hastas tradiderunt, ut & in jam expositis patet, & in plurimis aliis dicitur: quare ejus rei ratio non videtur mihi aru-
 plius differenda; quæ quamvis alibi commodius forte reddi posse videatur; non
 tamen hic incommodè aliquid de ea re attingemus; nam quispiam hic ad
 miretur, cur Juno, quæ pacifica fingitur, hastam gestare dicatur, belli-
 cosorum est propria: hoc quidem non semper est verum; saepe enim se val-
 de ferocem præbuisse narratur; ut tunc scilicet, cum opem Græcis contra
 Trojanos tulit, adversus quos omnes suas vires est experta, & (si Home-
 ro credimus) armata currum conscendit, una cum Minerva in aciem pro-
 diit: ejus currus (nam præstantissimi quique bellatores e curru tunc pugna-
 re consueverant) ita ab Homero describitur: lignum transversum, quo
 currus sustinebatur, erat ferreum, rotæ æneæ erant, octo radiis suffultæ,
 circuli eos ambientes aurei, ære obducti, argento tegebatur locus, unde
 radij existebant. Supra Deæ sedes loris aureis, atque argenteis contexta
 erat; temo argenteus, jugum aureum erat; equorum insignia
 aurea; nam licet alias ejus currus ab avibus tractus legatur, tunc tamen e-
 quis ei opus erat. Virgilius etiam eidem currum, atque arma adscribit,
 cum de Carthagine in primo Æneid. loquens, ita dicit,

— *Hic illius armâ,*

Hic currus fuit.

Quare nemini debet absurdum videri, Junoni ab antiquis fuisse hastam
 concessam, neque me hoc loco rationem afferre, cur plurimis Deorum
 simulacris hasta sint additæ; quæ ex Justino est hujusmodi; olim scilicet reges
 pro diademate, aliisque regis insigniis hastam gestabant; atque in orbis
 primordiis homines nullas Deorum statuas habebant, præterquam hastas,
 quas religioso cultu prosequerantur. Sed cum humana forma effingi Dij
 sunt cepti, tunc statuas non hastas coluerunt: sed tamen ut antiqua reli-
 gionis aliqua vestigia exstarent, eorum simulacris hastas addiderunt. Cum
 Anchises apud Virgilium lib. vi. Æneid. Æneæ progenitur ex ipso orituram
 ostendit, ab adolescente incipit, qui hasta inhaeret: ubi Servius adnotat;
 hastam apud veteres præmium eorum juvenum esse, qui, interfecto ali-
 quo hostium in prælio, tunc primum suæ virtutis specimen ostendissent: Ha-
 stamque plurimi ab antiquis factam, cæterisque armis præpositam; ea enim
 præstantia, atque imperii erat argumentum: quare fortibus viris dona-
 batur; sub hasta quietiam auctionem fieri solitam; denique Carthagi-
 nenses, cum bellum Romanis denunciassent, eis hastam misisse, Suidas
 refert, morem Athenis fuisse, ut cum efferretur cadaver ejus, qui interfe-
 ctus esset, hasta in pompa præferretur, aut ad sepulchri caput affigeretur, hoc
 riu interfectore ad monito, se inultum non abiturum. Quare olim Ha-
 sta maximi ducebatur, & pulcherrimum erat insigne. Hæc igitur est causa,

cur

60
 cur ea sacris imaginibus adpingeretur. De Junonis currū, ab Homero descripto dici posset; cum varios colores significare, qui interdū in aere cernantur. Sed Buccatius lib. IX. Genealog. sentit, dicens eum idcirco ita esse splendidum, quod Juno divitiarum Dea Credebatur: arma quoque ideo ei data ut intelligeremus, homines inter se fere divitiarum causa pugnare. Quare eidem sceptrum in manus tradiderunt, innuentes, in ipsius esse potestate, divitias atque regnum elargiendi, quemadmodum ea paridi pollicita fuisse fingitur, cum scilicet vellet, trium Dearum pulcherimam ejus judicio decerni, quod quidem magnam habet probabilitatem, si pro ea terram intelligamus, cujus sententia est, Fulgentius, qui Junonem capite velo, obdueto manu sceptrum gestantem describit, hoc ostendens qua in parte regna, ac divitiæ consistant; in Terra namque Reges suam ditionem habent; in terræ etiam visceribus, divitiæ latitant, nam inde aurum, argentum omniaque metallorum genera effodiuntur, ex inde lapilli præciosi extrahuntur. Hujus Deæ Pavo sacer erat. Quare Pausanias Templum Junonis alicubi in Græcia describens inter cætera quæ inibi esse recenset, existisse etiam dicit pavonem, ex auro factum, atque gemmis maxime splendidis, quem Deæ Hadrianus Imperator obtulerat. Ratio autem, cur sub Junonis tutela, hæc avis esset, præter id quod de Argo refertur esse potest, quod divitiæ non secus animos nostros demulceant, atque pavo intuentium oculos oblectet; *Buccatius libro IX. de Deorum Genealog.* Pavones atque divites inter se comparans, multa in eam sententiam dicit; nam utriusque voce, maximam superbiam atque arrogantiam ostentant; aliis semper se præferunt; falsa aliorum laude se jactant; aliaque plurima apprime similia deprehendi in utrisque possunt. Sunt alia quoque aves, quæ Junoni consecrabantur, inter quas fuit quoddam accipitum genus, item & vultur, quemadmodum refert *Ælianus*, juxta *Ægyptiorum* morem, qui hujus avis, pennis *Ilidis* simulacrum cernebant, quæ apud eos plurima in se numina colligebat, quæ à Græcis atque Romanis colebantur. Eisdem pennis domorum Januas ornabant; quod secundum *Alexandri Neapolitani* sententiam ad domus nobilitatem, atque antiquitatem ostendendam referebatur, Anseres quoque Junoni erant sacri; quorum aliquot Romani in ejus templo alebant, quod scilicet anseres se in capitolio à Gallis obsessis, patefactis hostium insidiis, à præsentis discrimine liberassent. Itaque in hujus beneficii ab illis accepti memoriam publicis sumptibus in Capitolio aliquot semper alebantur, & Censores id summo studio curabant, ut optime nutrentur; item argenteus in Junonis templo fuit dedicatus. Atque ut se magis gratos erga hanc avem ostenderent, quotannis solemnibus pompis, maxima cum religione splendido ferculo anserem gestabant, eodemque tempore canem palo ex sambuco transigebant, ut ab ea bellua pœnas male custoditæ arcis reposcerent.

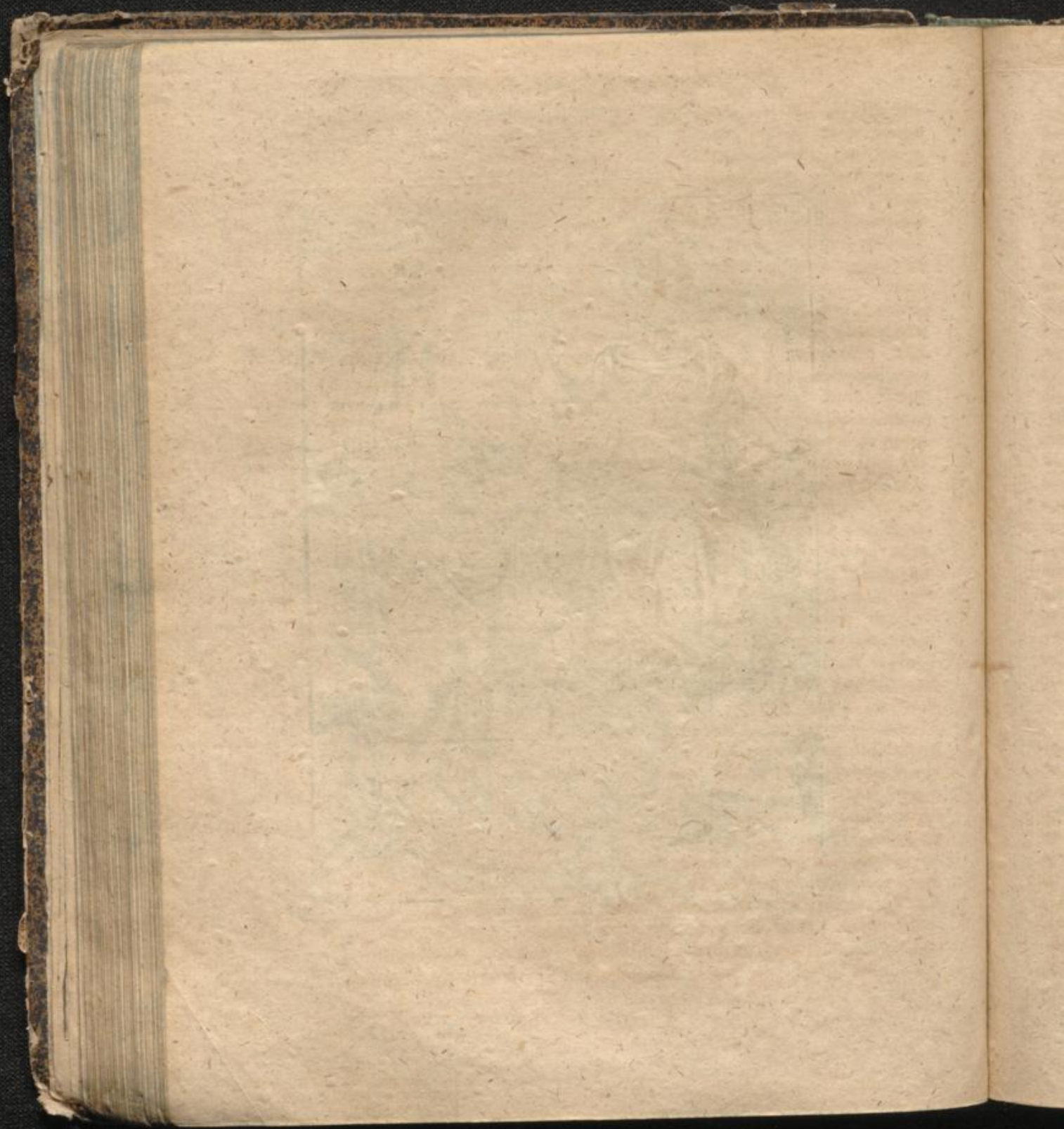
Fabulan.

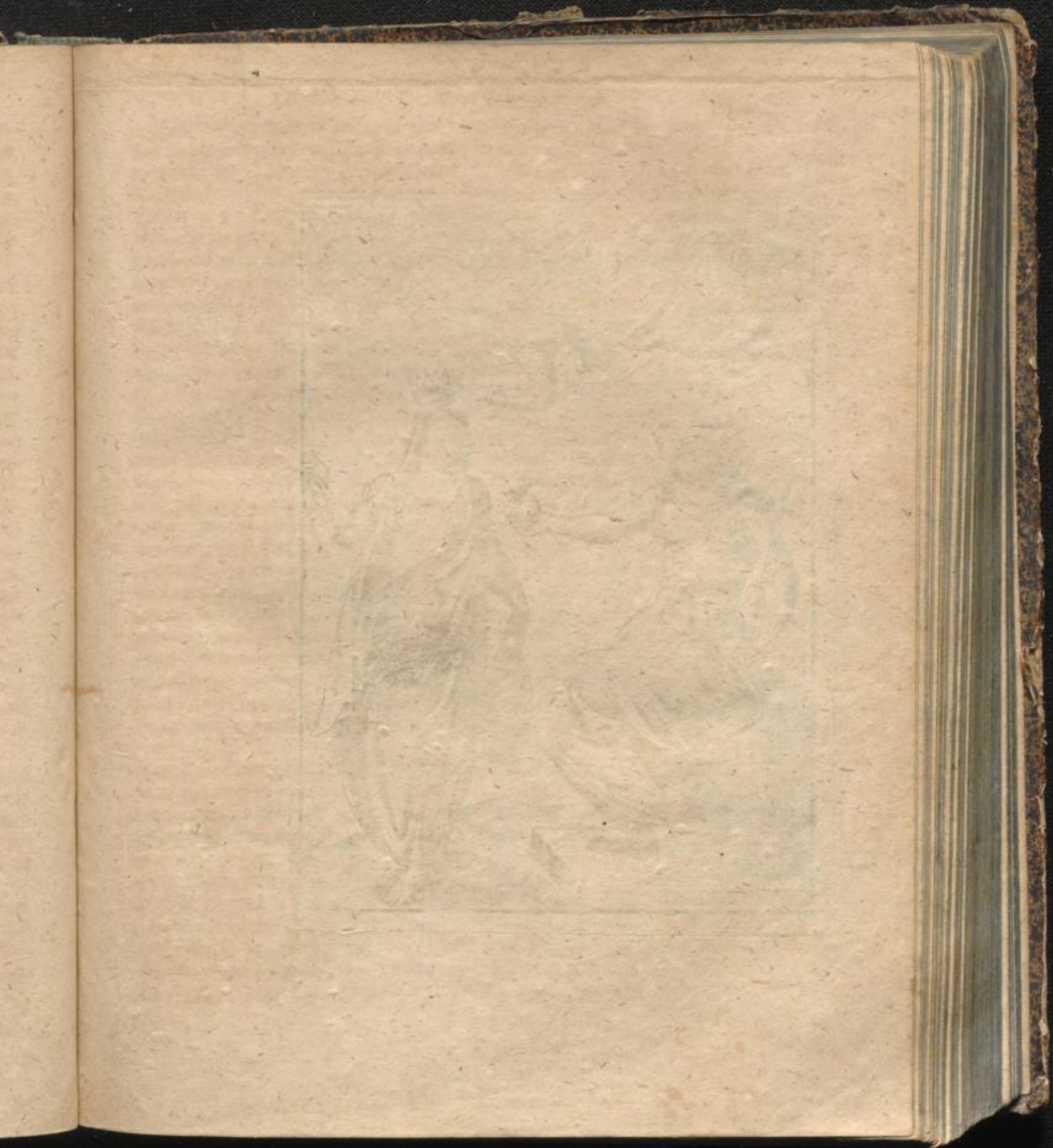
Imago 252.

Pavo Junoni
sacer.

Imago 25









Fabulantur præterea Poëta, Isidem Junonis nunciam fuisse per quam arcus diversi coloris intelligitur, qui in cælo pluviolo tempore existere videtur: eam dixerunt Thaumantis filiam; quod admirationem significat, quam intuentibus injicit, cum pulcherrima colorum specie oculos ferit: Hoc spectrum ad divitias refertur, quæ primo quidem aspectu, insipientium animos stupore percellunt cum tamen non secus atque Iris statim evanescant. Hæc apud veteres Dea est habita, quam fingebant habitu muliebri, Versicolore veste, non nunquam & croceo in obsequium expeditam; alias etiam versicolores ei Virgilius tribuit in IV. Æneidos cum eam à Junone missam fingit, ad Didonis crinem incidendum. Juno etiam fertur quatuordecim Nymphas ad sua obsequia habuisse paratos, ut in primo Æneidos Æolum alloquens, ipsa de se dicit; quarum pulcherrimam illi in Uxorem pollicetur, si ipse ventos, quorum Deus credebatur ad Æneæ classem disjiciendam emittat, hoc aeris turbationem portendit, quem Iuno adumbrat; hujusmodi sunt nubes, venti, pluvix, nives, fulgura, tonitrua, caligines, atque id genus alia: Quæ etiam à Martiano Capella lib. primo Philolog. Sub Iunonis imagine representantur, quam ita describit. Juno tecto capite lacteo quodam galumnate prænitebat: Cui gemmis insitum diadema preciosis: nam neque Scytidis Vireta nec Cerauniorum Vibrans, fulguransque lumen nec fructicolor Hyacinthi credebatur abesse profunditas, sed totum illud sertum capitis fulgurantis Thaumantios obtulisse reginæ cœlitum ferebatur. Ipsius vero divinæ vultus assidua perlucens gratia fratri consimilis, nisi quod ille immutabili lætitia renitebat: Hæc commutationura assiduorum nubilo crebrius turbidabatur: nam vestis ejus hyalina, sed pepulum fuerat caliginosum: quod tamen si appulsu cujusdam luminis tangeretur, inter obumbrantes nebulas sudæ perspicuitatis gratia præniteret. Hæc fulmen dextera læva sonorum bombis terrentibus sustinet tympanum hujus calcei admodum furvi; quorum soleæ atræ noctis nigredine colorantur (sed Hesiodus eas vultesse auratas: in cujus sententiam Poëta omnes discedunt) ejusdem genua Zona quidem diversicolor ambiabat, quæ nunc præfulgido respondebat orbe, nunc vanescentis gratiæ tenuata varietas ita penitus obliquabat, tanquam nihil habuisset ante discolorum. Hæc Martianus: quæ ita clare aeris qualitates ostendunt, ut nihil sit opus explanatione. Itaque ad aliam Junonis statuam, de qua Pausanias in Corinthiacismeminit, veniamus, Deæ signum in Solio sedebat, eximia magnitudine auro & Ebore fabricatum, Policletioopus; corona erat capiti imposta: ex Gratiis & Horis egregie factas habebat; Dea manu altera punicum malum, altera Sceptrum tenebat, cui cuculus insidebat; quod idcirco factum dicunt, quod Virginis Junonis amore captus Jupiter in eam se avem vertit, quam puella tanquam ludicrum captavit, in hoc suam sententiam

Ist.

Iunonis I-
mago.

Imago 16.2.

L

tiam

tiam Pausanias interponit, dicens se hæc, & quæ his sunt similia, de Diis vulgata, & si vera neutiquam existimet, non putare tamen negligendam perinde atque aliquod arcanum sub his fabularum involucris latet: Quod tamen cum ipso non patefaciat: neque ego audeo aliquid comminisci: sapius enim sum falsus, me nolle ibi aliquid temere asserere, de quo antiqui tacuerunt.

Castor &
Pollux.

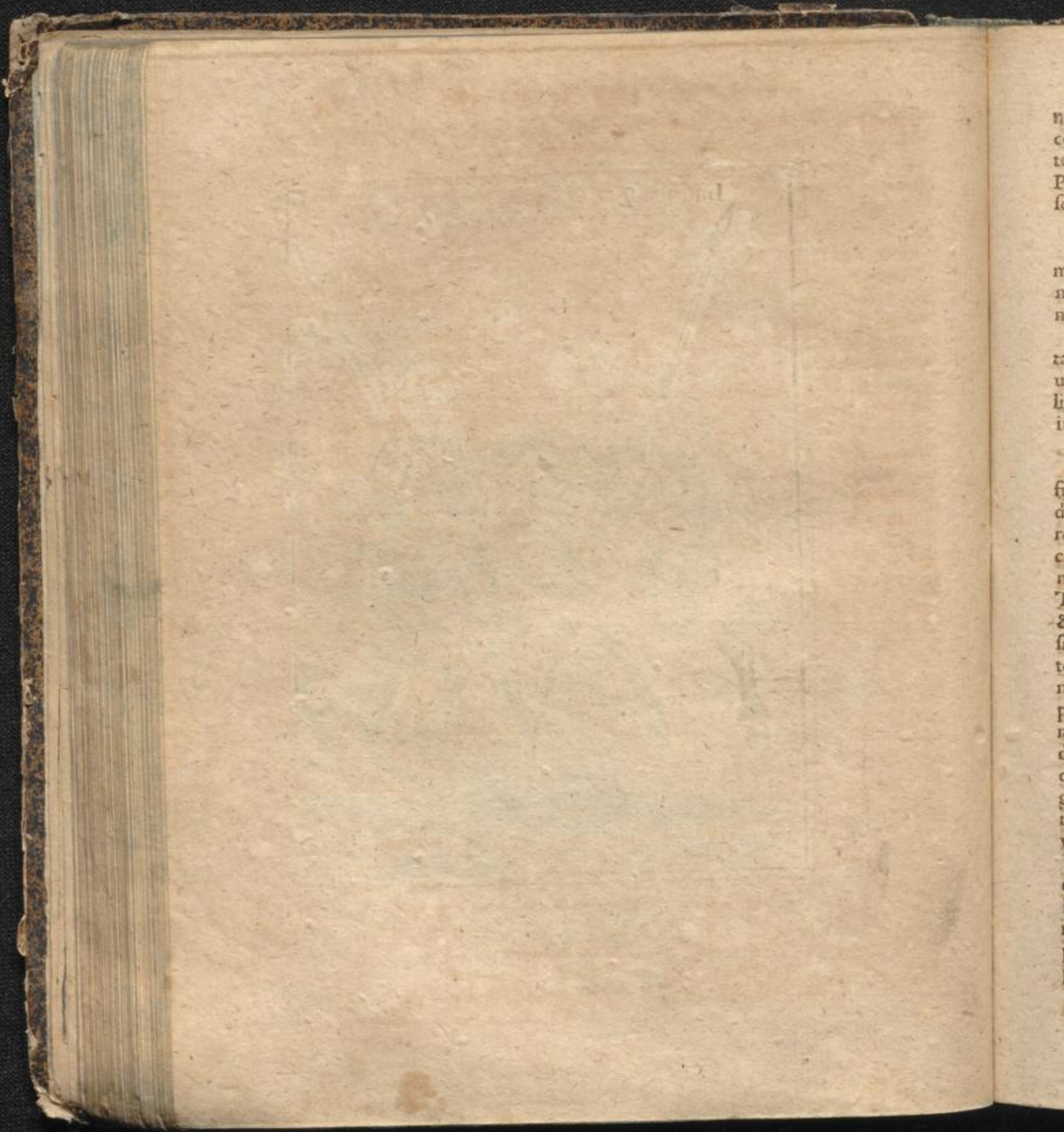
Aptilejus lib. X. de Asino aureo, cum iudicium Paridis in scena actum describit, inquit in scenam mulierem prodiisse, quæ Junoni erat similis, honesta forma habentem in capite candidum Diadema, & Sceptrum manu gestantem Castore & Polluce comitam, qui cassides in capite gestabant, stellarum apicibus insignes, atque ita quoque efficti in antiquis mimismatibus vescuntur.

Hi Dioscori id est Jovis filii dicebantur, qui ita charitate se mutuo complexerunt, ut vita inter se divisa, vicissim viverent, atque morerentur; efficerentque signum, quod Geminos vocant. Spartiate ita horum simulacra effingebant; erant duo ligna parallela duobus obliquis conjugata, id quod putabant, fraterno Deorum amoris simulacrum proprium esse, horum unus pugillatu, alter equo plurimum valebat. Quare ambo sæpe fuerunt efficti albis equis insidentes, qui illos forte referebant, quos à Junone dono acceperant, à Neptuno ipsi traditos; quorum nomen uni Xantus, alteri Cyrallus erat: Equites hi in quodam perveusto Athenis Templo viscebantur, atque ea forma Vacieno, cum è prætura Reatina Romanam veniret, noctu visi sunt, dicentes Persem Regem illo die captum quam rem Cicero lib. III. de nat. Deorum narrat: Justinus scribit, in prælio inter Locros & Crotoniatis, duos adolescentes egregia forma, statura præcæra, in equis albis, diversa ab aliis arma ferentes: purpureis vestimentis indutos visos esse, qui in prima acie fortissime pro Locrensisibus, quorum numerus ad quindecim millia perveniebat, contra Crotoniatis, qui ad centum viginti millia erant, sed tamen hos ab illis fractos, ac prostratos fugisse, duorum illorum proculdubio opera, qui ejusmodi victoria parta, ex hominum oculis evanuerunt. Hi non injuria Dioscuri crediti fuerunt: Nam cum Locris à Lacædæmoniis suppetias postulassent, iis non impetratis ad Dioscurorum opem implorandam confugerunt. Qui qua forma essent quæque insignia gestarent, optime in se duo illi adolescentes Messenii, de quibus Pausanias in Messenis, expresserunt: Hi namque in Laconia fines populandi gratia simul excurrere soliti erant: Forte Lacædæmonii per falsos Castoris & Pollucis dies, post solennæ epulæ in ipsis castri compositionibus se, & lusibus oblectabant: Ibi duo illi adolescentes, in albis tunicis & purpureis lacernis, equis pulcherrimis invehentes hastas manibus tenentes, de improvviso se Lacædæmoniis ostendere, illi castores esse rati, qui sacris interesse suis voluissent, adorabundi occurrerunt, eorum sibi numen

Imago 17.a.

Imago . 27





n
co
te
P
fo

m
n
n

za
u
li
i

fi
d
ro
ca
n
T
&
fi
to
n
P
n
d
c
g
t
y

c
l
r
l

numen precibus implorantes. At juvenes, ubi primum in medium recepti sunt, tumultum, & stragem, modo hos, modo illos hastis ferientes, ediderunt; atque inde ad suos impune, violatis sacris, reverterunt. Pileati præterea, Castor atque Pollux fuisse feruntur, ut à Catullo in hoc scaronte;

A pileatis nova fratribus pila.

Nam Laconibus, ex quibus Dioscuri fuerunt oriundi, pileatis pugnare mos fuit, ut Festus scribit. Pausanias in quadam Laconia parte sigilla nonnulla pileata extitisse narrat; quæ non certo asseverat Castorum fuisse, nec ne.

Hic libet aliquid de pileo dicere, quod apud Romanos olim erat libertatis in signe; nam cum servum manumitterent, ei caput radebant, ac pileum tradebant: hoc apud Feroniam fiebat; nam ea manumissis servis, id est libertinis præesse putabatur. Quare Plautus in Amphit. servum introducit ita optantem;

Utego hodie raso capite calvus capiam pileum.

Interfecto Julio Casare, Romæ passim hasta cum pileo in vertice humi figebantur, quasi populus ad libertatem vocaretur. Cum urbs in magno discrimine versabatur, ut undique milites ad præsens periculum contraherentur; vel cum quis seditionem commovere vellet, servi ad pileum vocabantur; quo libertas eis certa promittebatur. Hinc legimus, Brutos monentem cudisse cum pileo, duobus pugionibus imposito, eo innuentes, se, Tyranno interfecto, patriæ libertatem restituisse. Nerone mortuo, Romæ, & per provincias, quemadmodum Suetonius testatur, passim populus cursitabat cum pileis; eo gestu significantes, se à servitute in libertatem assertos. Apud Plutarchum legitur, L. Terentium Nobilissimum civem Romanum Scipionis triumphantis curram pileatum sequutum esse, quod captivus cum esset apud Carthagenenses, Scipionis opera liberatus esset. Idem multi quoque cives Romani in triumpho T. Quincti fecerunt, quod ab eo devicta Macedonia, vindicati essent in libertatem, quemadmodum Plutarchus, atque Livius referunt. Pileus præterea virtutis atque scientiæ est argumentum, ideoque nostra tempestate ii, qui Doctoris insigniis decorantur, pileo donantur. Pileatos servos vanum ire solitos, quorum nomine venditor nihil præstaret, Agellius lib. vii. ex Caelio Sabino refert.

Sed ad Castores revertamur; nam sub Castoris nomine, Pollux quoque ejus frater intelligitur. Itaque Bibulus, qui Cæsaris fuit collega in consulatu, cum suam ab eo auctoritatem usurpari cerneret, qui solus amborum nomino cuncta præstaret; sibi fatebatur id accidisse, quod Polluci; nam templum, ambobus Dioscuris dedicatum, Castoris tantum, aut Castorum nomen præferebat, Hi, ut Ælianus atque Suidas narrant, juvenes, proceræ staturæ, im-

berbes, inter se similes, militaribus indumentis, ornati Gladios ad femur, Hastasque in manibus habentes effingebantur; stellarumque loco, de quibus supra dixi, flammulae eorum capiti adpingebantur. Nam scribit Diodorus Siculus, Orpheum, cum tempestate una cum cæteris Argonautis ageretur, Deis Samothracibus vota fecisse pro salute, ac columitate; & exemplo sedatam tempestatem, cum duo astra supra Castoris, atque Pollucis capita cecidissent; Deorumque providentia se servatos credidere. Unde factum est, ut qui tempestate deprehensi forent Dioscoris vota facerent. Itaque Pausanias quamdam Neptuni statuam, apud Corinthios existentem describens, in basi inquit Castores fuisse exsculptos, ut qui navibus, atque nautis salutaria numina crederentur; nam maxima aliqua tempestate in mari orta, solent interdum quidam ignes in sublime micare, qui tranquillitatis Paulo post futurae spem præbent; de quibus Seneca, ac Plinius scribunt: hi, cum in aere se ostendant, qui pro Junone capitur; non injuria gemini fratres, Castor, atque Pollux Junoni sunt comites attributi.

Sed iterum ad Junonem veniendum; quam fabulæ fingunt, ut Theopompus atque Hellanicus recitant, quondam à Jove pedibus vincam catenis aureis, ex quibus etiam gravissima ferri moles dependebat: itaque ea in sublime pendula visebatur. Hoc eo spectare arbitror, quod ea aeris pars, quæ ab æthere longissime recedit, in qua, ut omnium densissima, nubes caligo, pluvia, aliaque hujusmodi procreantur, facile cum aqua, atque terra coit, quæ elementa, cum sint gravia, semper sidunt. Apud Pausaniam est legere, in quadam Boëtiæ parte Junoni fanum consecratum, in qua ingens simulacrum ejusdem stantis exsistebat: eam vero ibi Sponsam appellabant. Sed id nominis magis jure ei in insula Samo attribuendum fuisse existimo, quam olim, ut Lactantius ex Varrone refert, Partheniam vocabant, ex Junone, quod adolescentula ac virgo ibi degisso feratur, ibidem que Iovi matrimonio conjunctam. Itaque in templo, quod in eo loco habebat, ei simulacrum erat positum, quod sponsæ speciem referret, quæ forte flammeo obnubebatur; quod velum ita à flammeo colore, qui est ruber, dicebatur, quia scilicet recens nuptæ ingenio quodam debeant rubore perfundi. Itaque Varro scribit, apud antiquos morem fuisse; ut nocte tantum nuper nupta cum marito coiret, perinde atque per noctis tenebras minus erubescerent. Eadem ad maritæ des noctu lectica vehebantur, quæ à mulis, sive bobus gestabatur, quemadmodum Suidas narrat: ubi sponsa in medio sedebat, ejus latera ex una parte marito, ex altera honestissimo aliquo aut amico, aut propinquo claudente. Eis quinque pueri totidem faces præferbant, ut ex Plutarcho in Problematibus nuptialibus habetur; quibus cum nocturnæ tenebræ dispellebantur, tum faustum omen afferebatur, fore ut ex illo matrimonio fecunda proles oriretur: generare enim

*Castoris
opem cur
nauta im-
plorarent.*

*Flammæ
nuptiarum
velum.*

*Faces præ-
ferabantur
nuptis.*

enim nil aliud est, quam in lucem edere. Hæ faces quinarium numerum non excedebant; nam opinantur aliqui, mulierem uno partu ad quintum pervenire posse, ibique sistere. Sed alii, rem subtilius considerantes, veteres, numerum imparem in nuptiis adhibuisse dicunt, ut eo pacem atque concordiam submonerent; is enim in partes æquales dividi nequit, semper aliquo medio numero rem inente, qui ambabus communis, eas iterum inter se conjungere possit. Quamobrem cœlestes Deos impari numero gaudere dicunt, qui pacis semper sint auctores; inferis vero parem esse gratum, à quibus semper discordia proficiscatur; par enim numerus in duas æquas portiones dispelci potest, nihil reliqui existente, per quod rursus partes in unum coeant. Ex imparibus veteres ad nuptias optimo jure quinarium desumpserunt; is enim primus est numerus, qui ex primis pari atque impari, inter se conjunctis existeret, unitas enim numerus non est, sed numerorum principium. Itemque quinque Deos in nuptiis invocabant, Jovem scilicet, atque Junonem adultos, Venerem quoque, Suadelam, & Dianam. Proponebant præterea sponsæ aquam atque ignem; aut ut ostenderent, hæc per se ac seorsum infecunda, hunc quidem, cum nihil humiditatis contineat; illam vero, cum sit frigida; sed ad rerum procreationem, caliditatem, atque humiditatem inter se coire debere; eodemque pacto ad prolem conficiendam, viri atque uxoris conjunctione opus esse: aut ut eam admonerent, ut quemadmodum ignis res impuras expurgat, & quod in re inest facis excernit; aquaque sordes cunctas eluit: ita se pudicam, ac puram præstet, nihil umquam in se admit- tens, quod labe connubiales leges aliqua respargere valeat. Ferebatur etiam colus atque fufus: itemque in mariti domum per ovis vellus nupta transibat: alios præterea ritus veteres in nuptiis adhibebant: quos, ut ad nostrum propositum minus facientes, prætermittimus; nam paucos hos recensuimus, ut ostenderemus, quo pacto Junonis sponsæ simulacrum esset effingendum; nam hoc Varro reticuit, cum hujusmodi simulacrum Junonis in Samo insula extare testatus est. Sed ad id revertamur, quod ex Pausania dicebamus, Junonem scilicet sponsam vocatam; rationemque, cur ita vocaretur, ex eodem in Bœoticis afferamus; quæ est hujusmodi; Junonem ajunt iratam Iovi, incertum qua de causa, in Fubœam secessisse: Jovem cum placare eam non potuisset, ad Cithæronem, qui tunc Platænsibus imperabat, venisse: fuisse vero Cithæronem nemini calliditate secundum. Ejus monitu Jupiter simulacrum è ligno fabricavit, illudque plaustro vestimentis velatum imposuit: in vulgus verò prodidit, Platæam eam esse, Asopi filiam, quæ sibi esset desponsata, Id ubi ad Junonis aures pervasit, accurrit illico, & ad Plaustrum accedens, veste conicissa, ligneam esse effigiem comperit, quam novam esse nuptiam putarat: falsam se itaque latanti animo ferens, facile in gratiam cum Jove rediit. In ejus rei memoriam festos celebrabant dies, Dedala quæ

*Numerus
Par, & Impar.*

*Ignis, & aqua
sponsæ
proposita.*

Iuno sponsa.

nuncupabantur. Hanc fabulam Eusebius ex Plutarcho ita interpretatur; Junonis ac Jovis bella, & dissidia nihil aliud, quam Elementorum intemperiem significant; quæ, nisi certis proportionibus contemperentur, natura rerum soluta, magnam perniciem afferunt. Si ergo Iupiter, id est, calida virtus, ac ignea nimium excefferit, siccitate omnia pereunt: si vero Juno, humida scilicet & ventosa natura Iovem aspernata superaverit, magna vis pluvix delata diluvio cuncta vastabit: quod illis temporibus factum, Boëtiæ maximè regionem probavit, quæ multitudine aquarum torta fuisse dicitur: Quia quam primum tempestate transacta, terræ apparuerunt,

Imago 28.a.

Deorum reconciliatio facta fingitur: Prima vero omnium arborum Quercus effloruit: quæ non modo piis hominibus (ut Hesiodus ait) verum etiam diluvii reliquiis opitulata est; cum glandes rami ferant, & apes cum tegat truncus.

Iunonia Rosa.

Iunonem veteres candidis liliis coronabant, quæ Iunonias rosas appellabant: nam ejus lacte respersa, ut fabulis fertur, candida evaserunt; fabulantur enim, Iovem ad ejus dormientis ubera Herculem infantem admovisse, ne eum suo lacte nutritum, tam infecto odio prosequeretur. Sed eum nimis avide lac exsugentem effecisse ut Dea evigilaret, cognitumque,

Via Lactea.

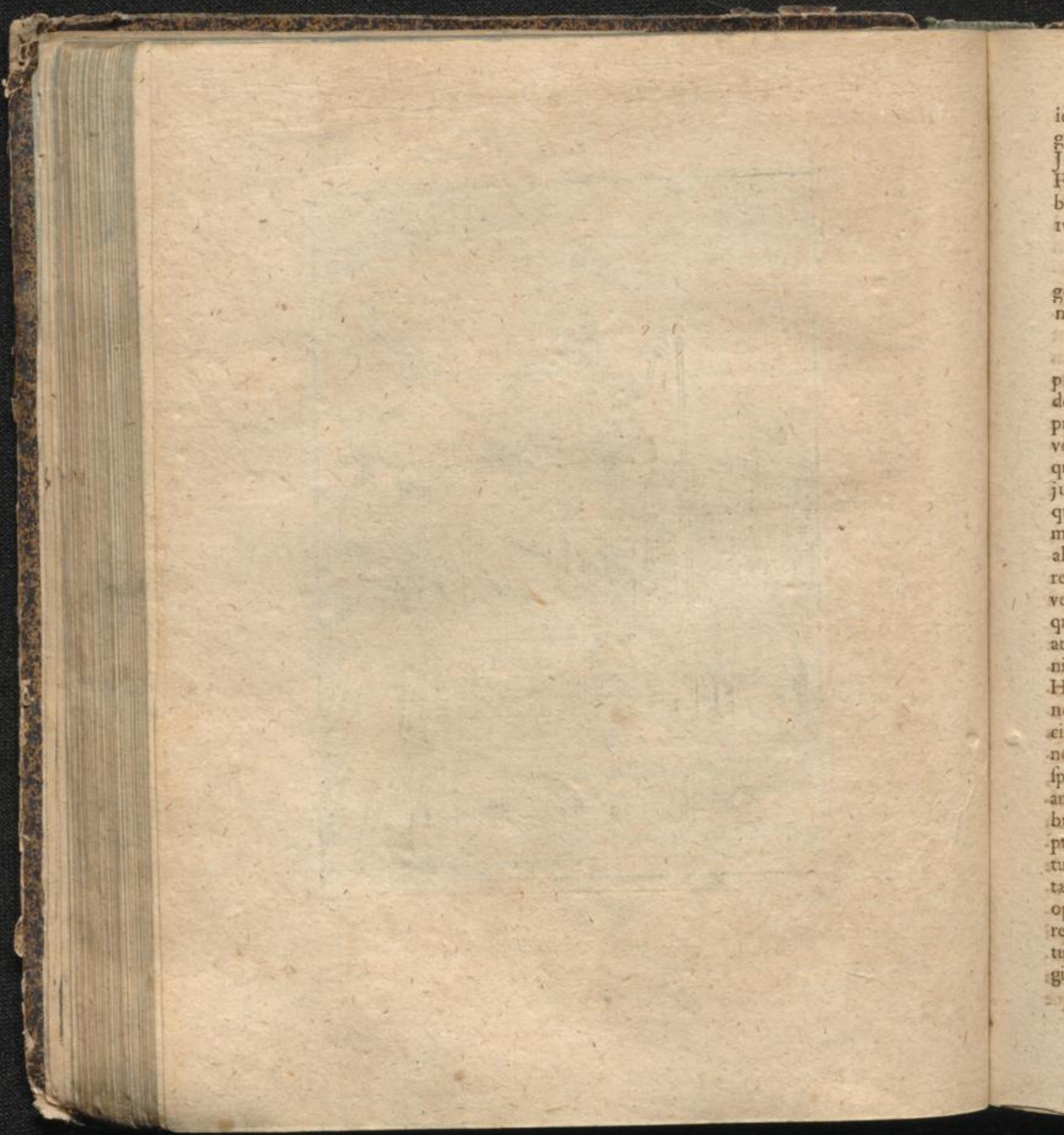
Statim esse projectum, ita ut lac per cælum spargeretur; indeque ea cæli pars dealbaretur, quam viam lacteam Astrologi vocant, aliquid etiam in terras instillaretur, ex quo lilia candescerent. Tertullianus testatur, Argis Junonis simulacrum fuisse, vitium ramis circumdatum, quod leonis pellem pedibus proculcabat: perinde atque in Bachi contumeliam pampinos gestaret, leonemque calcaret, ut Herculi injuriam faceret, quos ambos privignos maximo odio infectabatur. Lanuvij Juno sospita, tanquam Dea tutelaris colebatur, ut Livius refert; ejusque statua sicut Cicero testatur, caprina pelle amiciebatur, Hastam atque Palmam gestans. Festus de Iunone Februali Loquens, cur ea ita nuncuparetur, inquit, ei februario mense sacra fieri, ejusque ferias esse Lupercalia, qua die mulieres februebantur à Lupercis amiculo Iunonis, id est pelle caprina. Finxerunt præterea ipsius Iunonis simulacrum Æream fornicem præferens; sumpta translatione (ut Suidas dicit) ab incidente capillos fornice & purum corpus ostendente: quod manus acri cujus Juno est Symbolum, in humanis corporibus expugnandis tribuitur. In quodam Neruæ numismate, matrona est cum radiata corona in Throno sedens, lava sceptrum, dextera fornicem præfert Juno: Iudicari possit: literæ tamen quæ in eo leguntur hæ sunt, FORTUNÆ. P.R.

Non memini me de alio Iunonis simulacro legisse nisi quod aliqui eam tætam effingunt, manibus papaverum capita tenentem, ac ad pedes Jugum habentem; Hoc inuentes quo pacto inter se conjuges conjuncti esse debeant

idem

Imago. 28.





id
gi
Ju
ba
iv

ge
ni

pi
de
pr
vo
qu
ju
qu
mu
al
r
ve
qu
ato
ni
H
ne
eit
no
sp
an
bu
pt
tus
te
op
rey
tu
gi
ap

idemque refertur ad prolem ex eorum conjunctione existentem, hujus imaginis nullam apud antiquos mentionem invenio factam: præterquam quod Jugæ Junonis ara fuit Romæ in vico, qui ideo Jugarius dictus est, ut Festus ait, quod ad hanc aram veteri ritu nubentes vinculis jungentur in omen futuræ concordia. Et Servius super illa Virgiliti verba iv. *Æneid.*

Ne cui me vincolo vellem sociare jugali:

Jugali, inquit, propter jugum, quod imponebatur matrimonio conjungendis; Unde etiam Juno Jugalis dicitur. Et cum Dido se Æneæ matrimonio conjungere statuisset, sacrificasse ibidem legitur.

Junoni ante omnes, cui vincla jugalia curæ.

Ex quo nonnulli, itemque ex Veneris imagine, quæ cum compedibus pingitur, Matrimonium expresserunt, quod collum jugo submiserit, & pedes compedibus habeat victos, Id alii ex Hymenæo derivarunt, qui nuptiis præesse credebatur: in quibus eum olim, quibusdam conceptis precibus invocabant, ut is suo numine præfens, matrimonium fortunaret. Sed & aliis quibusdam ritibus antiqui conjugalem concordiam adumbrabant: nam conjugibus facta quæque precati, in nuptiis à male ominatis verbis parcebant: quare sæpe cornicem nominabant, ut inferius in Concordiæ imagine videbimus; Junonique Jugali sacrificantes, fel ex victima extrahebant, idque post altare projiciebant, ut ostenderent inter conjuges nihil amatoris intercedere, quod est, eos vacare omni dissidio, atque odio debere. Atque ideo veteres in nuptiis celebrandis, Hymenæum invocandum sanxerunt; non quod is matrimonium instituisset, sed quod post multos gravesque labores, atque discrimina, ad optatas tandem nuptias maxima cum felicitate pervenisset. Res autem ita à Luctatio Statio interprete lib. iii. Theb. narratur;

Matrimonium.

Hymenæus.

Fel projecit.

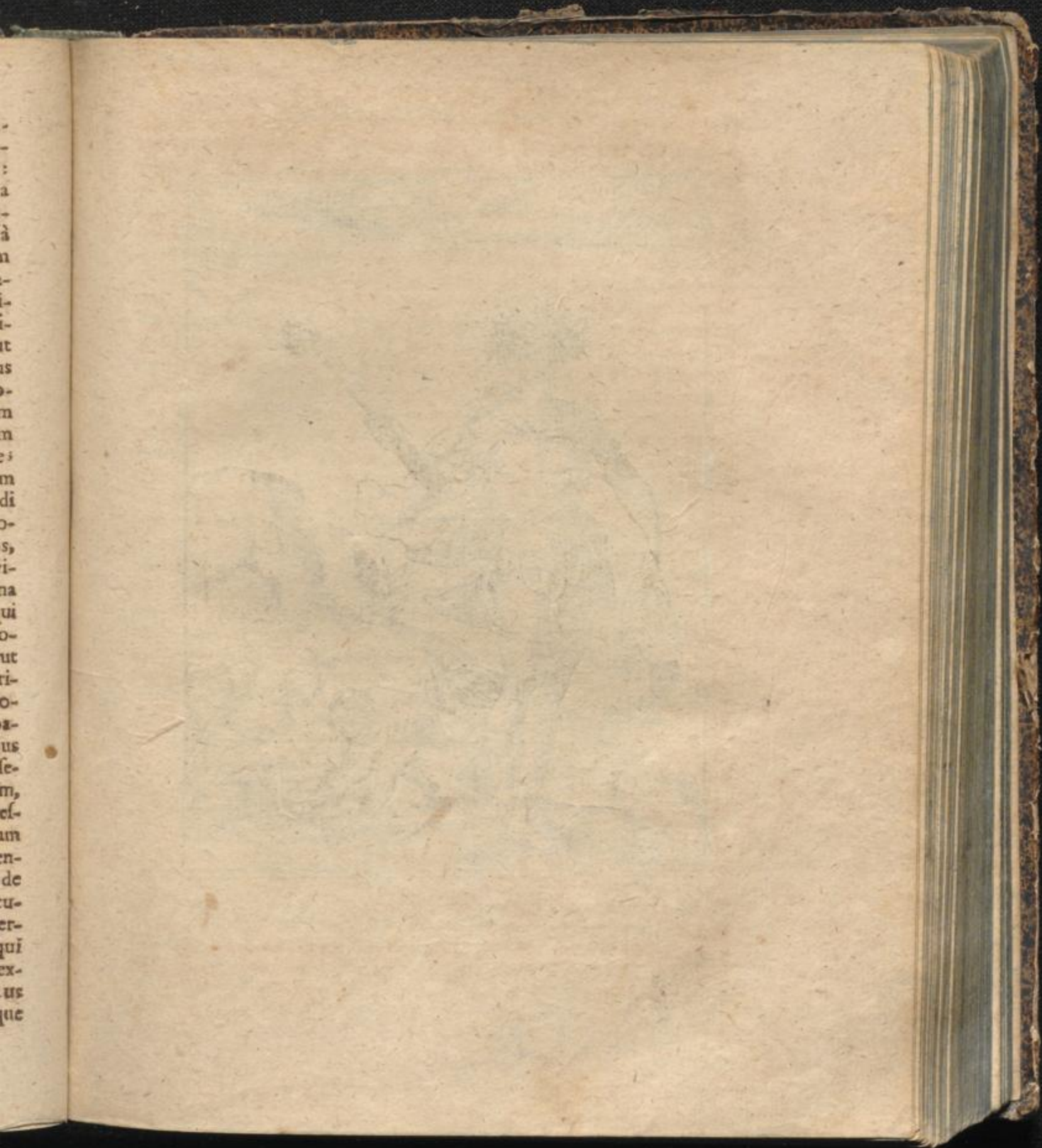
Hymenæus puer Atheniensis fuit: is, cum annos puerilis ætatis excederet, neque adhuc virum posset implere, ea pulcritudine præditus fuisse dicitur, ut foeminam mentiretur. Hic cum unam ex civibus suis virginem nobilem adamasset, ipse mediocribus ortus parentibus, quia nuptias desperabat; quod poterat tamen, puellam extrema amoris linea diligens, animum solo satiabat aspectu. Cumque nobiles famina cum virginibus sacra Cereris Eleusina celebrarent, subito Piratarum adventu raptæ sunt: inter quas etiam Hymenæus, qui illo & amatam fuerat subsequutus, & ipse puella Creditus. Cum igitur per longinqua maria prædam piratæ vexissent, ad quandam regionem tandem delati perveniunt, ibique somno oppressi, ab insequentibus sunt interempti. Hymenæus, relictis ibi virginibus reversus Athenas, pactus est à civibus dilectæ nuptias, si eis filias suas restituisset: quas ubi pro voto restituit, exoptatam accepit uxorem: quod conjugium quia felix fuerat, placuit Atheniensibus nomen Hymenæi nuptiis miscere

Narratio de Hymenæo.

Hæc

Hæc Lucatius. Sed Donatus in Adelphi Terent. atque Servius in primum Æneid. ipsum etiam Hymenæum tradunt puellas liberasse, cum piratas somno fatigatos interfecisset. Hæc Græci de nuptiarum suarum Deo: sed Romani ominis causa Thalassionem in nuptiis invocabant. Res ita habet; quemadmodum eam Livius describit; Romæ scilicet in raptu Sabinarum virginem unam, longe ante alias specie & pulcritudine insignem à globo Thalassii cujusdam raptam fuisse; multisque sciscitantibus, cuinam eam ducerent, identidem, ne quis eam violaret, Tha'assio ferri, clamitatum: propter quod nuptialem hanc vocem factam. Aut hic ritus inde originem trahit; quod Thalassio, juxta Varronis sententiam, signum fit lanificii; nam Thalassionem vocabant quasillum vas utique lanificii aptum: ut hac voce sæpius repetita, sponsam admonerent, quodnam ejus esset munus futurum: id etiam Plutarchus in Problematibus confirmat, referens quoque, quod superius de colo, atque fuso, atque transitu per vellus ovillum diximus: sed & Festus vult sponsam supra id sedere solitam; ex eo enim lana sumitur, quæ postea colo aptatur; atque hæc verba concepta dixisse: Ubi tu Cajus, ego Caia; quibus verbis designabatur, omnia inter maritum atque uxorem communia esse debere. Atque senserunt aliqui, hujusmodi nomen in nuptialibus cæremoniis fuisse adhibitum, in Caia Cæcilia memoriam, quæ eadem Tanaquil Tarquinii Prisci uxor fuit, mulier sane sapiens, atque omni virtutum genere prædita, quæque domum summa cum providentiâ administravit. Quare Plinius ex Varrone refert. Romæ magna cum religione ejus fufum, atque colum fuisse servatum; crepidas aliqui addunt. Hincque factum esse asserunt, ut sponsa, ubi primum viri domum ingrederetur, secum colum una cum lana, atque fuso afferret, ut scilicet se ad virtutem mulieris hujus imitandam excitaret, quæ suis laboribus regiam vestem Servio Tullio suo genero confecisse fertur: Hanc postea ad fortunæ templum suspenderunt. Cingulo insuper nupta cingebatur, quod vir in lecto soluebat. Factum id ex lana ovis Sextus Pompejus dicit; ut sicut illa in glomis sublata conjuncta inter se est; Sic vir suus secum vinctus, conjunctusque esset. Cingulum id Herculano nodo vinctum, vir ominis causa soluebat, ut sic ipse felix in suscipiendis liberis esset. Sicut Hercules fuit, qui LXX. liberos reliquit. In quo Deam Virginensem vir invocabat, quæ fasciis virginalibus feliciter solvendis præesse credebatur. Hanc Deam ut D. Augustinus lib. VI. de Civit. Dei ex Varrone refert, una cum magna Deorum turba in cubiculum ferebant, ut iis opitalantibus, vir facilius Virginalem florem decerneret, neque sponsa id reformidaret, cum tot Deos presentes cerneret, qui eam ad sese marito permittendam hortabantur, quolibet suum munus ex-exercente; nam distincta erant inter eos munera. Sed Coryphæi Verus atque

*Thalassius in
nuptiis in-
vocatus.*



a
:
a
-
à
n
-
i-
i-
ut
is
e-
n
n
s
m
di
o-
s,
i-
na
ui
o-
ut
ri-
o-
a-
us
fe-
m,
ef-
am
en-
de
ru-
er-
qui
ex-
us
que

Imago. 29.



atq
ant
m
lis
non
qu
ob
non
Ven
ut
in
rel
mag
nup
ban
can
eos
nol
pue
mar
nem
mar
had
cen
pra
ri
tur
pot
dic
tur
lac
rat
mu
ubi
ma
foli
opt
mo
laff
Ul
Pe

atque priapus erant. Sed quid opus est referre Deorum numerum, qui ab antiquis nuptiis præponebantur, cum sit fere innumerabilis? neque id mirum; nam (ut supra diximus) apud Veteres mos fuit, ut singulis hominum actionibus singulos Deos præficerent; qui etsi interdum, non erant inter se numine diversi, cognominibus tamen distinguebantur, quod ex Martiano Capella Lib. II. Philol. patet, ubi eandem Junonem ob quatuor munera, quibus in matrimonio fungi putabatur, quatuor cognominibus insignit, quæ sunt Interduca, Domiduca, unxia atque Cinxia. Verba sunt hujusmodi; Jure te mortales puellæ debent in nuptias convocare ut earum & itinera protegas, & in optatas domos ducas; & cum posses inquit faustum nomen affigas, & cingulam ponentes in Thalamis, non relinquis. Sed jam de Diis nuptialibus satis, de quibus nullam eorum Imaginem apud antiquos me legisse memini: revertamur ad ritus, qui in nuptiis adhibebantur, quatenus ad Hymenæi effigiem pertineant. Solebant olim vitis postes ornare ac eosdem adipe ungere, ne quid mali medicamenti inferretur. Mariti nuces spargebant, pueris magno cum strepitu eos colligentibus, ne sponsæ clamor dum Fasciam Virginalem sibi solui nollet circumstantibus audiretur. Altiis placuit ea id gratia factum, ut se puerilibus omnibus ludis renunciare, & juvenilia cuncta ludicra relinquere maritus eo indicio testaretur. Varro spargendarum nucum hanc esse rationem putabat, ut Jovis omine matrimonium celebraretur, ut nova nupta matrona esset, sicut Juno. Nam nuces in tutela erant Jovis. Sed de his hæcenus. Pingebatur Hymæneus coronatus floribus & amercaco dexteræ forcem tenens, sinistra flammeum (lutei Velaminis id genus) quo velo novæ nuptæ se tegebant, idque flammeum vocabatur, quo boni omnis causa eas velari solitas Sex. Pompejus tradit, idcirco quod eo assidue Flaminica uteretur; cui divortium facere non licebat. Sed tamen non incommode referri potest, ad sponsæ ruborem atque verecundiam innuendam, quam idem dicamus licet cum Pudore, quem antiqui tamquam Deum venerabantur: quare ei Athenis altare erat dicatum; Lacedæmone vero simulacrum positum fuit ea de causa, quam Pausanias in Laconicis narrat; Cum Icarus Ulyssi Penelopem, nuptum dedisset, Ulyssis animum tentavit, numquid Lacedæmone domicilium habere vellet. Quæ spes ubi hominem sefellit, filiam orare cœpit, ne se desereret, atque ut secum permaneret. Quin & Ithacam jam proficiscentem in curru prosequutus, multis eâ sollicitabat precibus. Ulysses, tandem victus hominis importunitate, puellæ optionem dedit, vel se ut sequeretur, si id mallet, vel cum patre Lacedæmonem redirect. Ibi illam ajunt, nihil sane respondisse, sed faciem tantum velasse: Icarium, cum sibi probe nosse videretur, quid illa animi haberet, ut cura Ulysse abiret, permisisse. Signum vero pudoris ea in viæ parte dedicasse, quo Penelope, cum faciem velavit, pervenerat: quod forte facie tecta effictum erat

Imago Hymenæi.

Imago 19. a.

M

Quare

Quare non temere recens nupta faciem flammeo velabat, quod sinistra Hymenæus gestabat; qui & in pedibus croceos soccos habebat. Sed ejus imago præclare à Catullo in Epithalamio in Nuptias Juliæ & Manlii adumbratur, his verbis;

*Collis o Heliconii
Cultor, Vranæ genus,
Qui rapis teneram ad virum
Virginem o Hymenæe Hymen;
Cinge tempora floribus
Sive oleæ sive amaraci;
Flammæ capelatus: huc
Huc veni, niveo gerens
Luteum pede soccum.
Excitusque hilari die,
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnula,
Pelle humum pedibus,
Pineam quate tadam.*

Seneca vero in Medea sic eundem effinxit his versibus;

*Et tu, qui facibus legitimis ades,
Noctem disentiens, auspice dextera,
Huc incede, gradu marcidus ebrio,
Præcingens roseo tempora vinculo.*

Claudius etiam in Epithalamio Palladii & Serenæ ita de Hymenæo canit;

*Dulce micant oculi, meas infecerat igni
Solque pudor que genas: dubiam lanuginis umbram
Cæsares intonsa regit.*

MAGNA MATER.

TERRAM existimavere veteres, omnium Deorum primam; quam ideo Magnam matrem, atque Deorum matrem dixerunt; & pro naturæ ejus varietate, diversisque qualitatibus, multa ac varia ei nomina imposuerunt, multiplici eam affecerunt, ac diversas illi statuas posuerunt. Quamobrem, cum de ea, prout interdum sub Junonis nomine intelligebatur, superius disseruerimus; nunc dicendum restat de aliis imaginibus, quæ aliarum Deorum nomine insignitæ, terram nobis representant; cui uni rerum naturæ partium, juxta Plinii sententiam lib. 11. naturalis historiæ, eximia propter merita cognomen indidimus Maternæ venerationis. Sic hominum illa, ut cælum Dei, quæ nos nascentes excipit. Itaque solebant veteres editum infantem statim in terra deponere, tamquam si collocassent in ulnis omnium rerum

*Terra enim
Mater dicta.*